

Naamgeving openbare ruimten (Tournaylaan, Dijvoortstraat, Gauterstraat, van Ghemenstraat, Migoenstraat, Rammazeynhoek, Bokhovenpad, van der Hoevepad) in woonplaats Gouda

Het college van burgemeester en wethouders van Gouda;

gelet op :

- art. 2.14, tweede lid van de Verordening fysieke leefomgeving Gouda;
- de Wet basisregistratie adressen en gebouwen;
- artikel 11, zesde lid van het Gouds mandatenbesluit;

gezien het :

- positieve advies van de commissie naamgeving openbare ruimte op 17 oktober 2022.

besluit tot:

Het vaststellen van de benaming van de openbare ruimte, zoals op tekening 'nieuwe situatie' is aangegeven: **Tournaylaan (straatcode 9241), Dijvoortstraat (straatcode 9242), Gauterstraat (straatcode 9243), van Ghemenstraat (straatcode 9244), Migoenstraat (straatcode 9245), Rammazeynhoek (straatcode 9246), Bokhovenpad (straatcode 9247) en van der Hoevepad (straatcode 9248).**

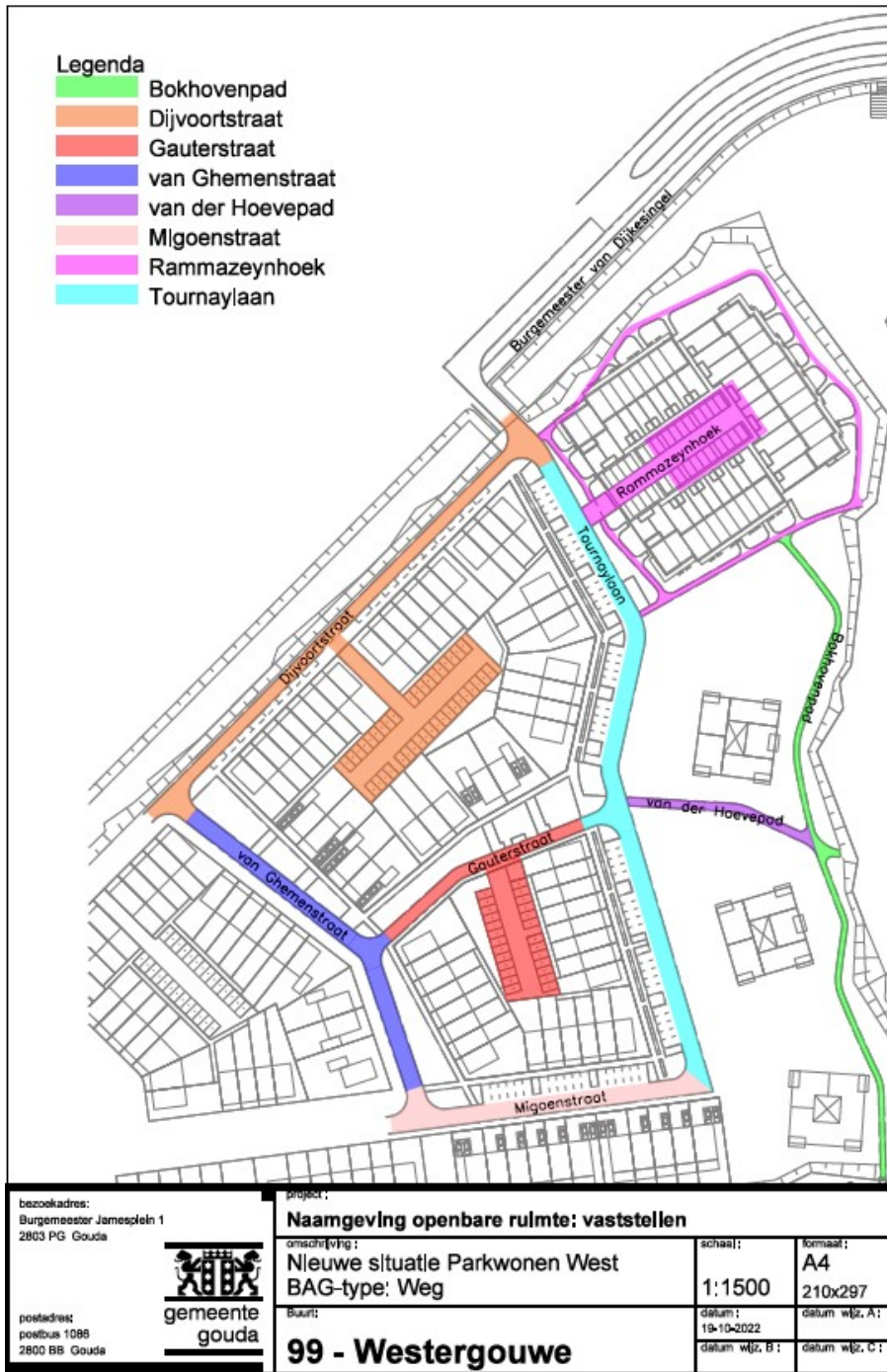
In overeenstemming met de bijbehorende situatietekeningen.

Aldus besloten 1 november 2022,

namens burgemeester en wethouders van Gouda,

*de burgemeester,
mr. drs. P. Verhoeve*

Situatietekening nieuw

Toelichting

Er is gekozen om op deze plek Goudse boekdrukkers te herdenken. Twee bekende boekdrukkers zijn al eerder met een naam bekend geworden in Gouda. De namen Leeu en de collatiebroeders zijn reeds gebruikt

De naam Hoesz is niet gebruikt en in reserve gehouden voor een nog te ontwikkelen gedeelte van de nieuwbouw in Westergouwe dat nu buiten Fase 3 is gevallen.

Er is gekozen om geen voornamen te gebruiken. Bij een aantal namen is bekend dat de familienaam in stand is gebleven. Soms door de weduwe en soms ook door de kinderen.

- **Jasper Tournay** (geboren in Leuven ca. 1560/61 overleden 1635) Hij was toonaangevend in de perioden 1584-1590 en 1608-1635 is de omstreeks 1561 in Leuven geboren "Jasper Tournay is een van de belangrijkste drukkers in Gouda geweest in de tijd dat daar tijdens de Opstand een liberaal klimaat heerste. Gevlucht uit het veel repressievere Antwerpen, arriveerde hij - via Delft - in 1584 in Gouda. Hij gaf daar meteen een aantal werken van de vrijzinnige humanist Dirck Volckertsz. Coornhert uit, iets wat hij zijn verdere leven bleef doen. Hierdoor wordt hij wel als de lijfdrukker van Coornhert bestempeld.

Tournay gaf ook andere onorthodoxe auteurs uit. Na het overlijden van Coornhert in 1594 vestigde Tournay zich tijdelijk in Leiden en in 1603 in Enkhuizen. Maar in 1608 is hij weer terug in Gouda.

Daar veranderde de politieke situatie drastisch als in 1618-1619, onder druk van Prins Maurits, de 'wet verzet' wordt. Het meer tolerante stadsbestuur wordt dan in zijn geheel naar huis gestuurd en vervangen door stijl-gereformeerde bestuurders. Dit had tot gevolg dat vele remonstranten en andere ruimdenkenden de stad verlieten om elders onderdak te vinden.

Bovendien vaardigden de Staten van Holland tegelijkertijd een plakkaat uit, dat boekdrukkers verbood ongewenste teksten te drukken en te verkopen. Boekdrukkers moesten dit bij ede beloven aan het stadsbestuur. Ook Jasper Tournay heeft deze eed afgelegd. Sindsdien heeft hij alleen nog maar risicoloze boeken gedrukt. Tournay overlijdt op 5 juni 1635, tot op die dag heeft zijn bedrijf bestaan."

- **Cornelis Dijvoort**. Een van de eerste stadsdrukkers (d.w.z. drukker van bijv. wettelijke bepalingen, preken van dominees, gelegenheidsgedichten, gemeentelijke stukken). Niet zozeer landelijk als wel plaatselijk van betekenis. Heeft o.a de Goudse Glazengidsje gedrukt en veel gemeentelijk drukwerk. "De in Gouda geboren Cornelis Ariens Dijvoort kwam vermoedelijk in de boekhandel terecht door zijn huwelijk met drukkersdochter Lucretia Rammesijn, dochter van Pieter Rammesijn. Cornelis Dijvoort was niet zozeer belangrijk, vanwege de aard van zijn fonds, als wel vanwege het feit, dat hij, als rooms-katholiek, de officiële functie van stadsdrukker vervulde. Dit werd in zijn drukwerk vermeld vanaf 1664, maar in de stadsrekeningen pas vanaf 1685. (...)"
- **Allaerduis Gauter**. Dit is een Goudse drukker die als eerste "een boek van Erasmus nog bij diens leven op de persen heeft gelegd (...) Erasmus' boeken werden echter grotendeels elders in Europa gedrukt, bovenal door zijn 'lijfdrukker' Johannes Froben in Basel. (...) Schrale troost is wel, dat de aller vroegste 'Nederlandse' druk van een werkje van Erasmus uitgerekend hier het licht zag.1 Op 18 mei 1513 legde de Goudse boekdrukker Allaerduis Gauter de laatste hand aan Erasmus' Silva Carminum. Het Goudse karakter van dit werk wordt op de laatste bladzijde nog eens benadrukt door een houtsnede met het wapen van Gouda. Over de drukker is erg weinig bekend. Hij is vermoedelijk identiek met Allert Gherijts prenter, die in 1517 een huis en erf op de Nieuwehaven - hoek Vuylsteeg verkocht aan zijn moeder Rasant Jacobsdochter. Van hem zijn slechts drie uitgaven bekend. Naast het geschrift van Erasmus legde hij een geschrift over het bisdom Utrecht op de persen en een theologisch werk van Hieronymus Savonarola. In laatstgenoemd werk staat dat het in 1517 gedrukt is te Gouda 'in den Goutbloem'.2"
- **Govaert van Ghemen**. Deze drukker was gevestigd aan het Raam/Koningsstraat/hoek Houtsteeg. Het belang van deze drukker is dat dit aangeeft dat net na Gerard Leeu de boekdrukkunst in Gouda in deze vroege periode werd beoefend. Hij gebruikte houtsneden. "Zo liet hij twee mooie houtsneden vervaardigen voor het gedrukte gedicht Komst van keizer Frederyck te Trier. Op grond van de verwantschap van deze houtsneden met de houtsneden in Die jeeste van Julius Caesar, wordt wel aangenomen dat ook dit werkje circa 1486 werd gedrukt door Govaert Van Ghemen. In 1000 jaar Gouda worden deze beide werkjes, die bedoeld waren als propagandamateriaal, bestempeld als 'politiek tendentius"
- **Jacob Migoen**. De in Antwerpen geboren Migoen was gedurende de jaren 1607-1609, de tijd waarin dit pamflet verscheen, boekdrukker in Gouda, waar hij een drukkerij had aan Achter de Vismarkt, genaamd Inde Ladder Jacobs. In 1609 verhuisde hij naar Rotterdam, vermoedelijk om samen te werken met zijn broer Abraham Migoen, die daar ook een drukkerij had. Migoen drukte maar weinig werken in Gouda, maar baarde wel opzien met zijn uitgave van de Korte Onderwijs-inge, de beruchte Goudse Catechismus, in 1607.
- **Pieter (vader) en Johannes (zoon) Rammazeyn**. Bekend van de Goudse druk van de Statenbijbel. Zij zijn daar wel failliet mee gegaan. Ook veel wiskundige werken gedrukt, m.n. van Vlack (is al gebruikt voor een straat, Adriaan Vlackstraat), Gouds boekhandelaar en mathematicus. Zij hadden hun drukkerij op de hoek Markt-Korte Groenendaal.

"Ook de in Gouda werkzame boekdrukker Pieter Rammazeyn, (...) vatte al snel na de verschijning van de eerste Statenbijbel het plan op voor een roofofdruk (YB: een illegale versie). (...) Zeker is dat hij en zijn zoon Johannes Pietersz. Rammazeyn (...) zich in 1647 gezamenlijk waagden aan een volledige Statenbijbel in folioformaat, inclusief de apocriefe boeken. In 1647 is elke geheimzinnig-

heid over de herkomst van de bijbel overbodig dankzij een privilege van het Goudse stadsbestuur. In het Kamerboek van de Goudse magistraat valt te lezen dat Johannes Rammazeyn op 1 april van dat jaar toestemming kreeg den grooten Bijbel te mogen laten drukken met den titel van consent van de Heeren Burgemeesteren ende Regeerders der steden van der Goude. Deze toestemming was niet alleen opmerkelijk omdat het Goudse stadsbestuur de uitgave van een roofdruk van een officieel stempel voorzag, maar ook omdat zij werd verleend aan een drukkersgeslacht dat geen deel uitmaakte van de gereformeerde kerk, maar lid was van de Remonstrantse Broederschap. Van enige bezwaren uit gereformeerde hoek was echter geen sprake. Integendeel: toen de bijbels van de persen waren gekomen, bestelden de kerkmeesters van de Sint Jan prompt vijf exemplaren in luxe uitvoering voor in de burgemeestersbanken en nog eenzelfde aantal boeken in eenvoudiger uitvoering voor eigen gebruik. 41 De Goudse Rammazeynbijbel kwam er dus wel, maar uiteindelijk zou blijken dat met name Johannes zich pijnlijk had vertild aan deze reusachtige en financieel riskante onderneming."

- **Dirck Bokhoven.** Drukker van het eerste toeristische gidsje van Nederland, over de Goudse Glazen. Dit gidsje is pakweg twee eeuwen ongewijzigd gebleven (afgezien van spellingswijzigingen). In 1880 is er pas een ander boekje gekomen.

"Dirck of Theodoor Willems Bockhoven was een geboren en getogen Goudse libraire en in zijn voetspoor trad zijn zoon Willem Dircks Bockhoven, die eveneens' zijn brood verdiende in de Goudse boekhandel. De vader van Theodoor Bockhoven was zeer waarschijnlijk poorter van Gouda.

- **Justus van der Hoeve.** Drukker van een werk van John Locke, dat was internationaal vermaard en is in Gouda gedrukt omdat dit in Engeland niet mogelijk was. Locke woonde een tijd onder een schuilnaam in Amsterdam "In zijn beroemde stuk "A Letter Concerning Toleration" (1689) betoogde John Locke dat tolerantie inderdaad een christelijke deugd is en dat de staat als burgervereniging zich alleen moet bezighouden met burgerlijke belangen, niet met spirituele. Locke's scheiding van kerk en staat stond aan het begin van een debat over de grenzen van religieuze afwijkende meningen van burgerlijk gezag in de naam van het niet onnodig belemmeren van de spirituele praktijken van een individu of een groep."

Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in het Gemeentebblad.

De aanwijzing van namen in de openbare ruimte is een besluit in de zin van art. 1:3 Algemene wet bestuursrecht, waartegen binnen 6 weken na deze bekendmaking een bezwaarschrift bij het college kan worden ingediend.